



RZECZPOSPOLITA POLSKA

Do druku nr 1538

**PIERWSZY ZASTĘPCA
PROKURATORA GENERALNEGO
PROKURATOR KRAJOWY**

Warszawa, dnia 04.06. 2017 r.

PK I BP 0280.114.2017

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L. dz.

Data wpływu 09.06.2017

Pan

Adam Podgórski

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Kierowniku

W odpowiedzi na pismo z dnia 2 maja 2017 r., nr GMS-WP-173-113/17, dotyczące *senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej*, przekazanego Prokuratorowi Generalnemu do wyrażenia opinii w trybie art. 3 § 1 pkt 12 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze, uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Cel projektowanej ustawy, przedstawiony w uzasadnieniu projektu, zasługuje na aprobatę. Aktualnie obowiązująca *ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej* rzeczywiście powinna zostać uzupełniona o regulacje zawarte w projekcie. Przedstawione poniżej uwagi mają na celu zasygnalizowanie usterek, które mogą utrudnić funkcjonowanie ustawy w praktyce.

Proponowana w art. 1 pkt 1 projektu zmiana tytułu ustawy nasuwa wątpliwości, gdyż zgodnie z *prawidłami sztuki legislacyjnej*, ujętymi w § 18 *rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”*, przedmiot ustawy należy w tytule określać możliwie najzwięźlejš.

Z uwagi na to, proponuje się na przykład tytuł: „ustawa o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego poprzez nazwy i pomniki”.

W art. 1 pkt 4 projektu (zmiana w art. 2 ust. 3 ustawy) użyto kolokwialnego wyrażenia „termin na stwierdzenie nieważności”, powtórnego za ustawą w jej obecnym brzmieniu. Prawidłowo powinno się mówić: „termin do stwierdzenia nieważności”. Użyte w tym zdaniu sformułowanie jest generalnie nieprecyzyjne i może powodować trudności z obliczaniem terminu, nie wiadomo bowiem, kiedy zaczyna się „oczekiwanie na opinię”. Należałoby więc rozważyć wprowadzenie odmiennej regulacji: „Termin do stwierdzenia nieważności uchwały biegnie od dnia, kiedy wpłynęła opinia”.

W art. 1 pkt 7 projektu szereg wątpliwości budzą przepisy projektowanego rozdziału 2 ustawy.

Projektowany art. 5a ust. 1 zawiera sformułowanie: „Pomniki nie mogą”. Sformułowanie to jest niezbyt precyzyjne, gdyż sugeruje, że pomniki są adresatami zakazu. Celowa byłaby zatem zmiana redakcji przepisu, na przykład następująco: „Zabronione jest wystawianie na widok publiczny pomników, upamiętniających...”.

Omawiany przepis zakazuje upamiętniania „osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny”. Projektodawcy nawiązują tutaj do obowiązującego art. 1 ust. 2 ustawy, lecz przepis ten trudno uznać za klarowny. W uzasadnieniu projektu nie wskazano, czy i w jaki sposób przepis ten rzeczywiście funkcjonuje w praktyce.

Jedynie w wyjątkowych wypadkach osoba może być istotnie uznana za symbol. O ile więc można się zgodzić, że osobami „symbolizującymi komunizm” będą w kulturze masowej Lenin lub Che Guevara, o tyle pomniejsze i nieznane ogółowi postacie historyczne z dziejów komunizmu nie mogą być uznane za „symbolizujące” ten ustrój. Nie jest również jasne, co oznacza „wydarzenie symbolizujące komunizm” czy „data symbolizująca komunizm”. Wydarzeniem symbolizującym komunizm może być nie tylko rewolucja październikowa, ale też, w innym znaczeniu, np. sfalszowanie wyników referendum w 1946 r. albo stłumienie protestów Poznańskiego Czerwca 1956 r. Należałoby zatem doprecyzować pojęcia używane w ustawie, co wymagałoby zmiany zarówno art. 1 ust. 2, jak projektowanego art. 5a ust. 1. Zamiast osób czy

organizacji symbolizujących ustrój lepiej byłoby wskazać np. osoby i organizacje zaangażowane w tworzenie, zaprowadzenie i podtrzymywanie ustroju; zamiast dat i wydarzeń symbolizujących ustrój dokładniejsze byłoby wskazanie dat i wydarzeń, które w tym ustroju, z powodów ideologicznych, upamiętniano lub obchodzono jako święta.

Zgodnie z art. 5a ust. 2, przez pomniki rozumie się także „napisy i znaki”. Treść art. 5a ust. 2 w połączeniu z brzmieniem art. 5a ust. 1 oznacza, że zakazane będzie umieszczanie napisów czy znaków upamiętniających osoby, organizacje, daty i wydarzenia symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny, lub w inny sposób propagujących takie systemy. Projektodawcy nie wskazali, dlaczego przepis pomija wizerunki, toteż w efekcie doszło do niekonsekwencji: publiczne wystawienie popiersia Lenina będzie objęte zakazem, podczas gdy wystawienie portretu Lenina będzie dozwolone. Przepis nie obejmuje też wszystkich znaków, które w popularnym odbiorze symbolizują komunizm, gdyż żaden z tych symboli (czerwona gwiazda, sierp i młot) nie odnosi się do konkretnej osoby, organizacji, daty czy wydarzenia, zaś w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (wyrok w sprawie 29459/10 – *Fratanolo przeciw Węgrom*, oraz w sprawie 33629/06 – *Vajnai przeciwko Węgrom*) nie można też orzec, że czerwona gwiazda jest znakiem jednoznacznie symbolizującym ten akurat ustrój. Przepis obejmuje natomiast swastykę, ponieważ był to symbol NSDAP, oraz ewentualnie inne symbole, używane przez inne organizacje. Czasownik „upamiętniać” oznacza, zgodnie z wykładnią językową, że przepis dotyczy jedynie organizacji, które już nie istnieją, na co wskazuje również obowiązek zasięgania opinii IPN (art. 5b ust. 2), tym niemniej również i tę kwestię warto by ująć w sposób bardziej jednoznaczny.

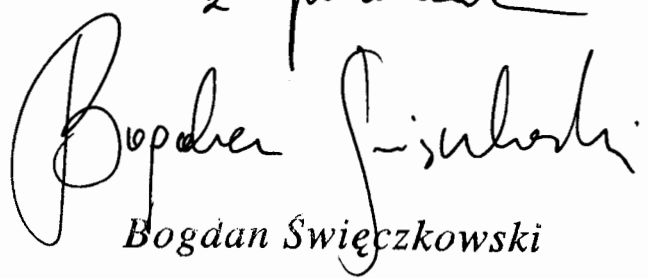
W art. 5a ust. 3 należałoby dodać, że regulacji nie stosuje się ponadto do pomników stanowiących eksponaty muzealne. Być może działalność muzealna mieści się w pojęciu „lub o podobnym charakterze” (projektowany art. 5a ust 3 pkt 3), lecz jest to również jedna z kwestii, które powinny zostać doprecyzowane.

Art. 5b ust. 1 zawiera odniesienie do „warunków określonych w art. 5a ust 1”, jednak art. 5a ust 1 nie określa żadnych warunków. W razie preredagowania art. 5a ust. 1 w sposób sugerowany powyżej, wystarczające byłoby odwołanie do pomników

wystawionych wbrew przepisom niniejszej ustawy.

W art. 5b ust. 2 mowa o opinii IPN „potwierdzającej tę niezgodność”, jednak przepis nie wskazuje, o jaką niezgodność chodzi.

W art. 3 projektowanej ustawy należałoby doprecyzować, że przepis dotyczy jedynie pomników wystawionych wbrew przepisom zmienianej ustawy.

z powiaw

Bogdan Święczkowski